

Туз Тетяна Володимирівна

студентка 3-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРСПЕКТИВИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВНАСЛІДОК ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Створення та бурхливий розвиток сучасних технологій зумовлюють зміну та виникнення нових суспільних відносин, що вимагають швидкої реакції з боку права. На даний момент постає питання правого регулювання соціалізації штучного інтелекту. Адже, можливість створення штучного інтелекту, який буде дорівнювати інтелекту людини або перевищить його здається вже не такою недосяжною.

В сучасному світі вже існують машини з автопілотом, роботи-няньки, розумні будинки, роботи-гуманоїди, коптерита автономна зброя. Вони запрограмовані ухвалювати рішення без допомоги людини. Але хто нестиме відповідальність за такі «рішення», з точки зору права?

Актуальність даної роботи полягає в тому, що з кожним роком розвиток сфери використання штучного інтелекту значно удосконалюється, що спричиняє соціалізацію цього явища. Також однією з проблем є відсутність достатнього наукового вивчення та законодавчого регулювання цього питання.

У вітчизняній науці дослідженням цієї теми присвячено праці таких вітчизняних науковців, як: О. Баранов, О. Радутний, В. Брижко, М. Карчевський.

Штучний інтелект – це штучно створена людиною система, здатна обробляти інформацію, яка до неї надходить, пов'язувати її із знаннями, якими вона вже володіє, і відповідно формувати своє власне уявлення про об'єкти пізнання.

Винаходи робототехніки можуть полегшити життя людей та запобігти багатьом нещасним випадкам спричиненим людським чинником, але рано чи пізно програма може дати збій та завдати безпосередню загрозу охоронюваним правам та законним інтересам людини, суспільства та держави. Також ймовірно є поява роботів спеціально призначених для вчинення злочинів. Це може стати зброєю диктаторів або терористів. Тому відкритим залишається питання, хто буде відповідати за шкоду завдану роботом і чи може взагалі робот бути визнаним суб'єктом кримінальної відповідальності?

У класичній правовій системі вже сьогодні маємо певні рішення, що визначаються права та обов'язки розробників, власників та осіб, що експлуатують роботів. До тих пір, поки відповідальність поклада-

ється на винахідника, виробника або користувача об'єкта робототехніки, не викликає ускладнень визначення суб'єкта кримінально-правової відповідальності. Але у випадку масової розробки програмного забезпечення визначити виробника, а отже – відповідальну особу, вже є доволі складним.

Доцільно також розглянути думку, що штучний інтелект як високо-організована форма життя (органічна або неорганічна) може бути у майбутньому визнаний суб'єктом злочину.

Противники такого твердження вважають, що створений штучно робот слідує закладеній програмі та, відповідно, не має свободи вибору, свободи волі, що є обов'язковою ознакою суб'єкта права.

Проте, можна заявити, що на певному етапі розвитку технологій та ускладнення відносин в сфері робототехніки, процес прийняття рішення роботом стане настільки складним, що його можна буде розглядати як акт поведінки людини [1]. Вже сьогодні існують роботи, які наділені можливістю самовдосконалення, дбають про власне самозбереження та отримання необхідних ресурсів, мають здібності до творчої діяльності та приймають самостійні рішення.

Вчений Радутний О. Е. вважає, що штучний інтелект, як і людина, може мати здатність усвідомлювати фактичну сторону того, що відбувається, суспільну небезпечність свого діяння, яке реалізується в інформаційному просторі та матиме можливість за конкретних умов здійснювати певний вибір між тими чи іншими варіантами поведінки, а також керувати своїми діями або бездіяльністю [2].

Стосовно міжнародної практики визначення відповідальності в процесі використання штучного інтелекту найбільш вдалим прикладом є прийняття Європейським парламентом на розгляд проекту Резолюції про правовий статус роботів як «електронної особистості (електронної особи)».

Проектом Резолюції передбачається покласти основну частину відповідальності на виробника і зобов'язати виробників та власників мати страховку. Однак проект також передбачає розподіл відповідальності між виробником і власником, в залежності від ситуації. Також проект Резолюції передбачає наділення роботів статусом «електронної особистості», яка має специфічні права та обов'язки [3]. Розглядається можливість введення юридичної відповідальності пропорційно рівню інструкцій, отриманих роботом, а також рівню його автономності.

Отже, людство повинно усвідомити, що неминуче наближається час, коли потрібно буде поділяти середовище свого існування з штучним інтелектом.

Говорити про криміналізацію діянь у сфері використання штучного інтелекту та встановлення кримінальної відповідальності для «електронних осіб» поки що рано. На даному етапі можливе лише прийняття тих правових актів, які регламентують використання штучного інтелекту, мінімізацію шкідливих наслідків (насамперед соціальних),

щодо його застосування та, в першу чергу, відповідальність за порушення спричинені його використанням.

Список використаних джерел

1. Карчевський М.В. Право роботів, або робот з правами // [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukovadumka/pravo-robotiv-aborobot-z-pravami>.
2. Радутний О. Е. Суб'єктність штучного інтелекту у кримінальному праві: юрид. журнал Право України. – 2018 № 1, ст. 123-136.
3. Коваль М. Электронная личность: зачем ЕС обсуждает права роботов // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/rus/experts/2017/01/24/7060539/>.

Ключові слова: кримінальне право, кримінальна відповідальність, штучний інтелект, електронна особа, робототехніка.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Тавлуй О. В.

***Шидловська Ірина Юріївна,
Гавенко Анастасія Олексіївна***

студентки 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДПОВІДНІСТЬ ПСИХІЧНОГО БІОЛОГІЧНОМУ ВІКУ НЕПОВНОЛІТНІХ В СУЧАСНИХ РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Вік – багатопланове поняття, вивченням якого займаються різні науки, зокрема: медицина, психологія, філософія, кримінальне право і кримінологія. Вік у кримінальному праві розглядають як ознаку суб'єкта злочину. У кримінальному законі України ми не можемо знайти норми, що чітко визначають поняття віку, а лише посилання на межі настання кримінальної відповідальності. Але беручи до уваги новий проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту дітей від сексуальних зловживань та сексуальної експлуатації (№ 2016) маємо приділити більше уваги питанню віку. У зв'язку з розвитком суспільства в цілому та окремих індивідів, ми вважаємо актуальним переглянути відповідність законодавчо закріпленого віку кримінальної відповідальності фактично існуючому віку неповнолітніх в Україні, враховуючи різницю між біологічним та психологічним віком.